

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА
„МОДЕРНИЗАЦИЯ НА БИБЛИОТЕКИТЕ
В ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ УЧИЛИЩА“

2024 г.

1. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОГРАМАТА

Библиотеките в държавните висши училища заемат важно място в академичната общност като подпомагат научното развитие и образователната дейност. Нормативната основа за тяхното функциониране е регламентирана в Закона за висшето образование. В същото време съществува обективна необходимост от целенасочени действия за подпомагане на тези звена, в т.ч. по отношение на човешкия ресурс и материално-техническата им база. Съвременните условия на бързо технологично развитие, поколенческите характеристики на обучаемите, навлизането на изкуствения интелект в съвременното общество и др. повишават изискванията към цялостната дейност на институциите за висше образование. Това поставя нови изисквания и към библиотеките – към начина на тяхното функциониране, оборудване и не на последно място – персонал. За посрещане на тези предизвикателства, академичните библиотеки имат нужда от финансова подкрепа, която да им позволи да постигнат целите си за развитие и модернизиране в полза на академичната общност.

2. ЦЕЛИ И ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

Обща цел

Подобряване на средата на работа в библиотеките, обновяване на материално-техническата им база и стимулиране на техните служители. Повишаване на интереса към тях и използваемостта на предоставяните услуги и ресурси от страна на обучаващите се и от преподавателите.

Конкретни (специфични) цели

1. Подобряване на материално-техническата база.
2. Осигуряване на специализирана литература, улесняване на достъпа до нея и подобряване на условията за съхраняването ѝ в библиотеките.

Обхват

Програмата обхваща библиотеките в 33 държавни висши училища в Република България.

3. БЮЖЕТ НА ПРОГРАМАТА

Общ бюджет на програмата: 10 000 000 лв. Предвижда се финансиране за осъществяване на следните дейности, разделени на модули:

Модул 1 – Изграждане на автоматизирани библиотечно-информационни системи. Абонамент и закупуване на библиотечни единици, осигуряване на лицензиран достъп до онлайн ресурси;

Модул 2 – Ремонтни дейности и осигуряване на специализирано оборудване.

Разпределение на общия бюджет по години и по модули:

Година	Модул 1	Модул 2	Общо
2024	1 500 000 лв.	2 000 000 лв.	3 500 000 лв.
2025	1 500 000 лв.	3 000 000 лв.	4 500 000 лв.
2026	500 000 лв.	1 500 000 лв.	2 000 000 лв.
Общ размер	3 500 000 лв.	6 500 000 лв.	10 000 000 лв.

Минимален и максимален размер на финансирането за всеки кандидат: не повече от 300 000 лв. за двата модула за целия период на Програмата.

4. ДОПУСТИМИ КАНДИДАТИ (БЕНЕФИЦИЕРИ)

Допустими кандидати (бенефициери) са държавните висши училища, акредитирани по реда на Закона за висшето образование.

5. ДЕЙНОСТИ / МОДУЛИ ПО ПРОГРАМАТА

5.1. Модул 1 „Изграждане на автоматизирани библиотечно-информационни системи в библиотеките на държавните висши училища. Абонамент и закупуване на библиотечни единици, осигуряване на лицензиран достъп до онлайн ресурси“:

- Изграждане, актуализиране, надграждане на автоматизирани библиотечно-информационни системи (АБИС), включително електронни каталози;
- Абонамент и закупуване на библиотечни единици и достъп до национални и международни бази данни;
- Изграждане на дигитални колекции и институционални хранилища;
- Внедряване на съвременни софтуерни продукти, позволяващи удобен и бърз достъп до библиотечни ресурси и услуги;
- Внедряване на специализирани софтуерни продукти и закупуване на литература за потребители със специални потребности;
- Осигуряване на достъп до пълнотекстови национални, европейски и международни стандартизационни документи.

5.2. Модул 2 „Ремонтни дейности и осигуряване на специализирано оборудване“:

- Ремонт, оборудване и оптимизация на библиотечните пространства с цел съхраняване на библиотечните ресурси и осигуряване на привлекателна и удобна среда за потребителите;

- Осигуряване на съвременно оборудване, обезпечаващо дейността на библиотеката.

6. РАЗХОДИ, ДОПУСТИМИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ И ЕТАПИ НА ФИНАНСИРАНЕ

Допустими са следните разходи за финансиране:

6.1. Модул 1 „Изграждане на автоматизирани библиотечно-информационни системи в библиотеките на държавните висши училища. Абонамент и закупуване на библиотечни единици, осигуряване на лицензиран достъп до онлайн ресурси:

- Закупуване на нов или актуализация на съществуващ софтуер за управление на библиотечните дейности – автоматизирана библиотечно-информационна система (АБИС), включително електронен каталог;
- Осигуряването на абонамент и онлайн достъп до специализирани бази данни, съгласно професионалните направления на съответното висше училище;
- Обновяване на библиотечния фонд с нови библиотечни единици (на хартиен или електронен носител, или онлайн), съгласно професионалните направления на съответното висше училище;
- Изграждане на специални или друг тип дигитални библиотечни колекции, включително: закупуването на необходимия софтуер за съхранение и достъп на потребителите; закупуване на пространство за съхранение (облачно или на собствен сървър); дейността по дигитализиране на (част от) библиотечния фонд;
- Изграждане на онлайн институционални хранилища;
- Внедряване на системи за интегрирано търсене (discovery systems);
- Внедряване / интегриране на изкуствен интелект за аналитична обработка на дигитализирани библиотечни ресурси или за въвеждане / подобряване на библиотечни услуги;
- Внедряване на системи за виртуална реалност и добавена / усилена реалност;
- Внедряване на специализиран софтуер за управление на услугата „Междубиблиотечно заемане“ на национално и / или международно ниво;
- Внедряване на други видове софтуерни продукти за дигитализация и за осигуряване на улеснен достъп до ресурси от библиотечния фонд;
- Внедряване на софтуерни продукти и закупуване на литература за потребители със специални потребности;
- Осигуряване на достъп до пълнотекстови национални, европейски и международни стандартизационни документи, чрез Българския институт по стандартизация, или чуждестранни такива.

6.2. Модул 2 „Ремонтни дейности и осигуряване на специализирано оборудване“:

- Оборудване и ремонтване на съществуващи или създаване на нови книгохранилища със съвременни системи за съхранение на книги (или други материални носители), включително дейности по ремонтване на помещенията, закупуване или реставрация на мебели и стелажи, поставяне на пожароизвестителни, климатични, охранителни системи и др.;
- Ремонт и оборудване на потребителските пространства (например читални, зали за учене / събития и подобни), включително дейности по ремонтване на помещенията, изграждане или ремонтване на осветление, ел. инсталации и окабеляване, закупуване или реставрация на мебели, закупуване на технически пособия като интерактивни или бели дъски, монитори и др.;
- Системи за осигуряване на контролиран достъп и охрана до библиотечното имущество, например чрез турникети, врати с електронно отчитане и / или радиочестотен сигнал, видео и охранителни системи и др.;
- Ремонтни дейности, оборудване и техника, позволяващи достъп на лица със специални потребности до помещенията в библиотеката и до (специализираните) библиотечни(те) ресурси и услуги;
- Оборудване със съвременна компютърна и презентационна техника, например нови компютри, периферни устройства, мобилни устройства, тъч-скрийн устройства, проектори, фото/ видео / аудио техника и др.;
- Оборудване с терминали за самообслужване, машини за връщане на заети библиотечни материали, вендинг машини за библиотечни материали и др.;
- Оборудване със съвременни технологични нововъведения като 3D принтери, 3D писалки, технологии за контрол (с поглед) и др.;
- Осигуряване на библиотечен хардуер за автоматизиране процесите по инвентаризация и обработка на библиотечни единици, например посредством смарт устройства за разпознаване на радиочестотни кодове, радиочестотни устройства за инвентаризация, различни видове четци и др.;
- Закупуване на репрографска техника за репродуциране на различни библиотечни ресурси, включително принтери, скенери, мултифункционални устройства и др.;
- Закупуване на специализирано оборудване за подвързване, консервация и реставрация на библиотечния фонд на материални носители;
- Закупуване на оборудване за поддръжка, дезинфекция, дезинсекция и опазване на библиотечния фонд;
- Закупуване на всякакъв друг вид хардуер и оборудване, необходим за обработка, поддръжка, съхранение и достъп до библиотечния фонд.

7. СРОК НА ИЗПЪЛНЕНИЕ И БЮДЖЕТНИ ГОДИНИ, ПРЕЗ КОИТО ЩЕ СЕ ИЗВЪРШАТ РАЗХОДИ ПО ПРОГРАМАТА

Срокът за изпълнение на програмата е 36 месеца.

8. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ И ПОКАЗАТЕЛИ/ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Очаквани резултати:

8.1.1. Модул 1 „Изграждане на автоматизирани библиотечно-информационни системи в библиотеките на държавните висши училища. Абонамент и закупуване на библиотечни единици, осигуряване на лицензиран достъп до онлайн ресурси“:

- Модернизирани библиотечно-информационни услуги, отговарящи на съвременните очаквания и нужди на потребителите;
- Увеличен брой библиотечни ресурси и улеснен достъп на потребителите до тях.

8.1.2. Модул 2 „Ремонтни дейности и осигуряване на специализирано оборудване“:

- Обновени библиотечни пространства, отговарящи на съвременните очаквания и нужди на потребителите и служителите;
- Осигурено съвременно оборудване и техника, позволяващи по-висока ефективност на библиотечно-информационните дейности.

Индикатори за изпълнение

8.2.1. Модул 1 „Изграждане на автоматизирани библиотечно-информационни системи в библиотеките на държавните висши училища. Абонамент и закупуване на библиотечни единици, осигуряване на лицензиран достъп до онлайн ресурси“:

- Изградени АБИС или внедрен друг вид софтуер за обработка, достъп и съхранение на библиотечни ресурси / услуги – най-малко 5 висши училища;
- Изградени дигитални колекции / институционални хранилища – най-малко 5 висши училища;
- Осигурен достъп до международни или национални бази данни и закупени нови библиотечни единици – най-малко 10 висши училища;
- Осигурен достъп до пълнотекстови национални, европейски и международни стандартизационни документи – най-малко 10 висши училища.

8.2.2. Модул 2 „Ремонтни дейности и осигуряване на специализирано оборудване“:

- Обновени съвременни библиотечни пространства – най-малко 20 висши училища;
- Осигурено съвременно оборудване и техника – най-малко 20 висши училища.

9. УСЛОВИЯ И РЕД ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ

В срок до **4 месеца** от публикуване на електронната страница на МОН на одобрената програмата бенефициерите въвеждат необходимата информация в онлайн платформа.

Бенефициерите подават заявления по образец. Министърът на образованието и науката утвърждава Насоки за кандидатстване и формуляр за кандидатстване, които са неразделна част от програмата.

След одобряването на списъците с класираните бенефициери от министъра на образованието и науката, МОН предоставя на бенефициерите одобрените средства. Когато общата стойност на подадените заявки превишава утвърдения бюджет по дейността, сумата, с която кандидатстват бенефициерите, се намалява пропорционално до достигане размера на предвидените средства.

Изисквани документи за кандидатстване:

1. Придружително писмо от ректора на държавното висше училище;
2. Попълнен формуляр за кандидатстване по образец, утвърден от министъра на образованието и науката, в който се посочва по кой модул и за какви дейности се кандидатства, както и общият размер на исканото финансиране;
3. Решение на Академичния съвет на висшето училище за кандидатстване по националната програма;
4. Декларация по образец от ректора на държавното висше училище за недопускане на двойно финансиране (съгласно т. 13.2. от националната програма).
5. Количествено-стойностни сметки за строително-ремонтни дейности, за които се иска финансиране по програмата;
6. Технически информация за оборудването, за което се иска финансиране по програмата - вид на оборудването, параметри, количество, единична цена и обща стойност;
7. Информация относно наличието или липсата на сключен договор с фирма-изпълнител за изпълнението на дейностите по проекта;
8. Информация относно обявление за извършване на процедура по ЗОП за дейностите, за които е необходимо;

Срок за подаване на документите:

Документите се подават в **4-месечен срок** от датата на изходящия регистрационен номер на писмото на МОН, с което висшите училища са уведомени за възможността да кандидатстват по националната програма.

10. ПРОЦЕДУРА ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕ НА ИЗИСКУЕМИТЕ ДОКУМЕНТИ НА КАНДИДАТИТЕ

Получените документи за кандидатстване по националната програма се разглеждат в 30-дневен срок след изтичане на крайния срок за кандидатстване. Документите се разглеждат от комисия за оценяване, определена със заповед на министъра на образованието и науката. Комисията включва представители на Министерството на образованието и науката и Националния център по информация и документация. В комисията могат да бъдат включени представители на Българската библиотечно-информационна асоциация, както и на регионални библиотеки и на Национална библиотека „Св.св. Кирил и Методий“.

Комисията извършва оценка на постъпилите кандидатури и предлага на министъра на образованието и науката да одобри списъците с класираните бенефициери. На одобрените от министъра на образованието и науката бенефициери се предоставя съответното финансиране.

Не се одобряват и финансират заявки, които:

- са въведени след крайния срок за подаването им;
- не съответстват на допустимите дейности, които са предмет на финансиране;
- не отговарят на условията за финансиране;
- не са попълнени съгласно указанията.¹

11. ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДЕЙНОСТИТЕ И ИЗРАЗХОДВАНИТЕ СРЕДСТВА ОТ БЕНЕФИЦИЕРИТЕ

Бенефициерите въвеждат в платформата окончателния отчет на средствата по реализация на дейностите по двата модула на програмата.

Окончателният отчет за изпълнението на националната програма се изготвя след представянето на всички отчети от бенефициерите по заложените показатели за изпълнение.

Контролът по изпълнение на дейностите и на изразходваните средства се осъществява от дирекция „Висше образование“ в Министерството на образованието и науката.

12. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО ОТ МОН

¹ В случай на установена нередовност, непълнота или несъответствие в документацията за кандидатстване, оценителната комисия изпраща на кандидата уведомление за установените нередовности, непълноти или несъответствия и определя разумен срок за тяхното отстраняване, който не може да бъде по-кратък от 7 дни. Уведомлението съдържа и информация, че неотстраняването им в срок може да доведе до отхвърляне на заявката за финансиране на кандидата.

Мониторингът върху изпълнението на модулите се извършва от екип за управление, определен със заповед на министъра на образованието и науката, чрез карти за мониторинг, попълнени чрез:

- посещение на място във висшите училища, получили финансиране;
- анкети, срещи, разговори с персонал, студенти и др.;
- проверки на документи.

Разходите за мониторинг по двата модула са в размер до 1,5 % от предвидените средства по модулите.

13. ДЕМАРКАЦИЯ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ДРУГИ НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМИ ИЛИ ПРОЕКТИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ЕВРОЕЙСКИ ИЛИ ДРУГИ МЕЖДУНАРОДНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ

13.1. Дейностите и средствата по националната програма не могат да дублират дейности и средства с еднакво предназначение по други национални програми за развитие на образованието, друго национално финансиране, фондовете на Европейския съюз, както и други донорски програми, което се декларира от съответния бенефициер, подал проектно предложение/искане за финансиране.

13.2. Декларацията за недопускане на двойно финансиране по т. 13.1. е задължителен реквизит към документацията за кандидатстване. Тя се попълва по образец, утвърден от МОН, от ректора на държавното висше училище, което кандидатства за финансиране по програмата.